

Nicolae PRELIPCEANU

Toaca și orgasmul

Vlad Zografi este un dramaturg dintre cei mai interesanți în peisajul românesc al genului, din păcate puțin jucat și nu destul de luat în seamă de critica de specialitate. Cum nici subsemnatul nu e decât un spectator, finalul afirmației de mai sus nu se clatină prin apariția, de sub pix și-apoi de „sub teascuri“, a acestor rânduri. E o teamă – sau numai o reținere fără nume – în fața dramaturgilor noi, care *nu se formalizează* de vechile canoane, care *nu se conformează*. Cei care suferă de teamă – sau de reținere – ar trebui să fie liniștiți: noul nu-și ucide înaintașii, ci doar aleargă o vreme alături, sfârșind iarăși paralel, dar de data asta cu altcineva, noul nou, și așa mai departe. Un mecanism simplu, împotriva căruia nu te poți pune, ar fi o prostie. Or, această prostie o fac mulți oameni, și mai ales profesioniștii care nu mai păstrază nimic din scânteia amatorului – a iubitorului pur și simplu.

Cam asta îți vine în minte, dacă nu ești un profesionist înrăit, în fața spectacolului proaspăt, care-ți dă impresia de improvizație în fața ta, similară vieții fără un scenariu cunoscut dinainte, cu *Orgasm* de Vlad Zografi, în interpretarea Nonei Ciobanu ca regizoare, și-a lui Harry Tavitian (da, da, un remarcabil actor, se vedea asta încă de la trecerile sale pe sub pian) și-a Liliane Pană și-a Laurenției Barbu. Totul e în afara vechii, osificastei convenții în acest spectacol de la Centrul de Artă Contemporană TOACA, din București. Nici geneza textului, după cum mărturisește însuși autorul, nu e una normală, căci: „Prin aprilie '99, am primit din partea organizatorilor Festivalului de

la Avignon invitația de a scrie un *eseu* pe o temă europeană, ceva în genul *raportului dintre teatru și societate în lumea de azi*, având grijă să nu depășesc, cred, 80 de rânduri. La joc participau vreo 20 de dramaturgi din lumea întreagă, iar producțiile noastre urmau să fie citite într-o secțiune *off* a festivalului. Distanța dintre orizontul meu și acest gen de discuții generale și generoase, care sunt seva a tot felul de proiecte culturale și îi împing pe oameni să circule și să vorbească încolo și înapoi, mi s-a părut halucinant de mare, așa că am acceptat invitația. N-am scris însă un *eseu*, ci un monolog. Am depășit limita celor 80 de rânduri. Așa a apărut *Orgasmul*. O femeie ține în mână o oglindă și se fardează. N-am să bag nimănui degetele în ochi să-i arăt că bărbatul e societatea. Femeia se dă peste cap să-și scoată bărbatul din apatie. Recunosc că m-am întrebat mereu dacă femeile se fardează mai curând pentru ceilalți decât pentru ele însele sau viceversa. La fel m-am întrebat și în privința teatrului. Dar, vorba personajului din monolog: *Nu-i nevoie să te fardezi ca să te masturbezi*. Povestea dialogului dintre surzi este fumată, la fel și constatarea că suntem bolnavi; ce m-a incitat însă e preocuparea îngrijorată pentru binele vag al omenirii, teatrului și speciilor de animale pe cale de dispariție. Despre bolile societății ni se vorbește de multă vreme, dar obișnuim să ignorăm două indicii clare privind sănătatea ei: se masturbează și are poftă de mâncare. Și totuși, nimic nu poate sta în calea dorinței noastre de propășire, mai ales dacă trăim într-o lume care face eforturi colosale să rezolve probleme greșit puse și fără soluție. Dacă omul e bolnav, trebuie internat. Mai greu e cu societatea. Sau poate cu teatrul.“ Cele trei personaje, în care a fost descompusă eroina

monologului inițial, de către regizoare, nu sunt, de fapt, decât trei moduri ale expresiei umane: *vorbierea*, care e axul spectacolului, *muzica*, prin care se exprimă medicul-muzician (Harry Tavitian), *dansul* (Laurenția Barbu). Toate aceste trei ies și intră unele-n altele, precum cornițele sensibile ale unui melc – și tocmai despre o anume sensibilitate exagerată e vorba-n spectacol. De altfel și medicul-cântăreț, mai mult vraci decât medic tehnologizat al zilelor noastre, iese la începutul spectacolului de sub o imensă pânză albă, care se desface

pentru a-i face loc, foarte stilizată metaforă sexuală, inversă.

Dar am greșit major: am încercat să redau în limbaj convențional ceva ce ține de o, deocamdată, altă convenție, încă necanonizată. Din când în când, spectacolul mai poate fi văzut. Cei care iubesc libertatea să dea fuga la TOACA, atunci când se va relua.

Studioul de Artă Contemporană TOACA – Orgasm de Vlad Zografi. Regia: Nona Ciobanu. Muzica Harry Tavitian. Scenografia: Ana Olteanu. Coregrafia: Laurenția Barbu. Cu Liliana Pană, Laurenția Barbu, Harry Tavitian.

Energie și nuanțe

Un fel de spațiu mioritic figurat parcurge eroina monologului *Silicon Valley* al Saviane Stănescu, întruchipată la Green Hours de Mihaela Rădescu, dirijată de tânăra regizoare Aristița Arbăcan. Povestea ar fi simplă sau n-ar fi deloc, dacă nu s-ar complica pe parcurs, acumulând experiențe exterioare, dar mai ales din cele interioare. O femeie „încă tânără”, cum reia, disperată, de câteva ori, obsedant, eroina, se hotărăște să dea un anunț, în căutarea unui „domn generos”. Formulă care a apărut și la noi, ba chiar proliferază la mica publicitate a ziarelor, încât te întrebi dacă nu cumva chiar au început să apară, în această lume ticăloasă și ahtiată după câștigul propriu, imediat și cu orice preț, „domnii generoși”. Pe urmă aflăm că persoana și-a mărit sâni cu siliconul la modă, dar că a ales un medic ieftin, un măcelar, și s-ar putea ca podoabele să-i explodeze; apoi vine farsa cu anunțul de la televizor despre teroristul care detonează silicoanele de la etajele superioare, coborând câte 1 m la zece minute... Eroina trece

prin toate stările, sfârșind prin a-și înjunghia singură silicoanele, ba chiar și ceea ce e dincolo de ele.

Saviana Stănescu, o poetă dramatică și un dramaturg poetic, reușește să transcrie curba disperat-artificial-crescătoare a psihicului eroinei și pe cea disperat-natural-descrescătoare, iar tânăra regizoare Aristița Arbăcan, împreună cu actrița Mihaela Rădescu, a cărei energie am remarcat-o și în *Spirit* la Teatrul Mic, imping textul mai departe, desenând cu multă plasticitate (cuvântul nu e chemat de silicoanele mimate-n spectacol) starea unei femei în pragul sinuciderii, urcușurile și coborâșurile ei spre inevitabila țintă finală. Un *one-woman-show* în care Mihaela Rădescu se afirmă din nou ca o actriță cu aplomb, naturalețe, energie artistică, sensibilitate, stăpânind foarte bine o adevărată știință a nuanțelor.

Împreună cu *Orgasm*-ul lui Vlad Zografi, al Nonei Ciobanu și-al interpreților, *Silicon Valley*-ul Saviane Stănescu, de fapt și al Aristiței Arbăcan și-al Mihaelei Rădescu, întăresc ideea că reforma în teatru se realizează, încet și sigur, dincolo de vreo „voioțică politică”, fie ea românească, fie europeană.